

Események, rendezvények

Beszámoló a VII. Ásványtani, kőzettani és geokémiai felsőoktatási műhelyek találkozójáról

2020. november 26.

Az MFT Ásványtan–Geokémiai, Agyagásványtani, illetve Oktatási és Közművelődési Szakosztályai és az MTA Geokémiai, Ásvány- és Kőzettani Tudományos Bizottságának Felsőoktatási Munkabizottsága által közös szervezésben került sor az Ásványtani, kőzettani és geokémiai felsőoktatási műhelyek VII. találkozására. Tekintettel az egyre romló pandémiás helyzetre, online (Zoom), 3 órás időintervallumra tervezve tekintettük át az elmúlt évet és terveztünk a jövőt illetően. A találkozón összesen 10 műhely – hazai és határon túli – képviselői vettek részt.

A közös diskusszió során a felsőoktatást leginkább érintő aktuális témák megvitatására került sor, kiemelt szerepet tulajdonítva az online oktatásnak, kutatásnak, kapcsolattartásnak és ismeretterjesztés tapasztalatainak, tanulságainak. Mindemellett javaslatok, lehetőségek, tervek is elhangzottak a jövőt illetően.

Elsőként WEISZBURG Tamás (ELTE) osztotta meg a hallgatóssággal az országos felsőoktatási rendszerről hallottakat és tapasztaltakat, mely szerint az őszi félév oktatását is hibrid (élőben [tömbösítve] és online) rendszerben kell terveznünk és megvalósítanunk. Ehhez kapcsolódóan WEISZBURG Tamás kérése nyomán minden részt vevő intézmény képviselői beszámoltak az elmúlt év sikereiről és nehézségeiről egyaránt. Elsőként PÁL-MOLNÁR Elemér (SZTE), majd RÓZSA Péter (DE), KOVÁCS János (PTE), KOVÁCSNÉ Kis Viktória (MTA, MFT), FELKERNÉ KÓTHAY Klára (ELTE Természettudományi Múzeum), PÓSFAL Mihály (PE), FORRAY Ferenc (BBTE) MÁDAI Ferenc (ME), TÖRÖK Ákos (BME) és végül WEISZBURG Tamás (ELTE) is összefoglalták az elmúlt időszak tapasztalatait.

Az online tanítás kapcsán FORRAY Ferenc, PÓSFAL Mihály és MÁDAI Ferenc is megosztottak hasznos ingyenes, internetes oldalakat, melyek nagyban segítettek és segítik az online gyakorlati és elméleti oktatás minőségét, pl.:

<https://www.dev-virtualmicroscope.org/collections/>;

https://myscope.training/SEM_simulator.html;

<https://www.youtube.com/c/MTA1825/videos>;

<https://nanolab.uni-pannon.hu/publikaciok>

Ehhez kötődően FELKERNÉ KÓTHAY Klára külön kitért a szakörök online térben történő folytatására, megemlítve és kiemelve a pandémiás helyzet előtt alakult JUHÁSZ Árpád geológus szakkört. A javaslatot egyöntetűen támogatták a résztvevők.

KOVÁCSNÉ Kis Viktória kiemelte, hogy nemcsak az oktatás, a szakkörök, de pl. a Magyarhoni Földtani Társulati ülései is átállnak (szabályzat tekintetében is) a hibrid rendszerre, tehát lesznek olyan ülések, melyeket a járványhelyzet alatt online tartanak meg, s a pandémiás helyzet enyhülését követően is meg fog maradni annak a lehetősége, hogy a személyes üléseket és előadásokat kibővítsék az online térrel.

Ezután közösen kerestük a választ többek között arra a kérdésre, hogy hogyan is lehetne megállítani a szakterületet is erősen

érintő, rohamos létszámcsökkenést a hazai felsőoktatásban. A kérdés nyitott mind a központi, mind pedig a konvergencia régiókban aktív oktatási és kutatási szakemberek oldaláról egyaránt. Ennek kapcsán felmerült a szakok szélesebb körű népszerűsítésének lehetősége, ezzel együtt a központi és konvergencia régiók középiskoláinak látogatása figyelemfelkeltő, kedvező előadások keretein belül. KOVÁCSNÉ Kis Viktória, KOVÁCS János és MÁDAI Ferenc is jelezték, hogy mind a pályaoirteációs napok keretein belül, mind pedig a gimnáziumok és középiskolai látogatások kapcsán már több éve tartanak az említett témában ismeretterjesztő, népszerűsítő előadásokat. Az is kiderült, hogy ez ma már nem elegendő, ugyanis különös gondot kell fordítanunk azon téma megemlítésére és tárgyalására, hogy a diploma megszerzését követően milyen lehetőségek (szakmai és megélhetőségi) adódnak a mai fiatalság számára az elhelyezkedést illetően.

A sikeres rendezvényen a regisztráltak száma most – online – is elérte a 30 főt. A kétnapos országjáró rendezvénysorozat 2021 novemberében is folytatódik – a korábbi szervezési keretek között –, házigazdája a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építőmérnöki Kara lesz.

KIS ANNAMÁRIA, WEISZBURG Tamás

Könyvismertetés

BABINSZKI Edit, †HORVÁTH Ferenc (szerk.): A Balaton kutatása Lóczy Lajos nyomdokán

Magyarhoni Földtani Társulat, Budapest, 2020. 340 p.

Id. LÓCZY Lajos és a Balaton neve örök időkre összefonódott. A kiváló tudós egyike azoknak, akik a legtöbbet tették, talán ő tette a legtöbbet a „magyar tenger” és környezetének tudományos megismeréséért és megismertetéséért. 1891-ben az ő kezdeményezésére és vezetésével alakult meg a Magyar Földrajzi Társaság Balaton Bizottsága a tó és környékének részletes és sokoldalú (természettudományi, történeti, művelődéstörténeti stb.) tanulmányozása céljából. A mintegy 60 magyar és külföldi szakember közreműködésével két évtizeden keresztül id. LÓCZY irányításával folytatott munkálatok tematikus összefoglalói az ő szerkesztésében *A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei* sorozattal 1897 és 1920 között 32 kötetben (két térképpel), összesen mintegy 7000 oldal terjedelemben jelentek meg Budapesten magyar, Bécsben pedig német nyelven. E világvizonylatban is egyedülálló vállalkozásban a szervező és irányító tevékenységen kívül közvetlenül az ő nevéhez fűződik a földtani kötet (*A Balaton környékének geológiai képződményei és ezeknek vidékek szerinti telepődése. I. köt. Első rész. Első szakasz.* Budapest, 1913), *A Balaton-tó környékének részletes geológiai térképe (M=1: 75 000,* Budapest, 1920) szerkesztése és a monográfiásorozat egyes kötetei alapján megírt, *A Balaton földrajzi és társadalmi állapotainak leírása* (Budapest, 1920) című könyv megalkotása, amelynek megjelenését már nem érthette meg.

Nagyon szerette a tavat és a tájat. 1892-ben Arácon egy kúriát

vásárolt, onnan vezényelte a kutatásokat, és a Balaton iránti vonzalmának legfőbb bizonyítéka, hogy végakarata szerint e település temetőjében alussza örök álmát.

Az id. LÓCZY Lajos halálának 100. évfordulója alkalmából napvilágot látott jelen kötet 41 szerző (BREZSNYÁNSZKY Károly, BUDAI Tamás, CSERNY Tibor, CSILLAG Gábor, DEMÉNY Attila, FODOR László, G.-TÓTH László, GÁBRIS Gyula, GALAMBOS Csilla, GULYÁS Sándor, HARANGI Szabolcs, HAVRIL Tímea, HÉJA Gábor, †HORVÁTH Ferenc, JAKAB Gusztáv, KATONA Lajos, KÖVÉR Szilvia, MÁDLNÉ SZÓNYI Judit, MAGYAR Imre, MOLNÁR Dávid, NAGYNÉ BODOR Elvira, NÉMETH Károly, PÓSFALMI Mihály, PRÓNAY Zsolt, RUSZKICZAY-RÜDIGER Zsófia, SÁRDY Julianna, SEBE Krisztina, SERLEGI Gábor, SHÖLL-BARNA Gabriella, SÍKHEGYI Ferenc, SÜMEGI Balázs Pál, SÜMEGI Pál, SZTANÓ Orsolya, SZUROMINÉ KÖRECS Andrea, TARI Gábor, TIMÁR Gábor, TÓTH Ádám, TÖRÖCSIK Tünde, VARGA György, VISNOVITZ Ferenc, ZLINSZKY András) 15 tanulmányát tartalmazza. Egy dolgozat (amelyet CHOLNOKY Jenő korabeli írása vezet be) id. LÓCZY életét és munkásságát, egy másik a Balatont ábrázoló térképeket mutatja be, a többiből a földtudományi kutatások legújabb eredményeit (földtani felépítés, fejlődéstörténet, szerkezeti felépítés, vulkanizmus, geomorfológia, ősföldrajz, a tó kialakulása, keletkezése, vize, iszapjának összetétele stb.) ismerhetjük meg – LÓCZY Lajos (tegyük hozzá: és kortársai) nyomdokán, ahogy a kötet borítóján is olvasható.

Minden dolgozat elején (ötletes szerkesztői megoldásként) részletek olvashatók a monográfiásorozat egyes köteteiből (RÉTHLY Antal, VITÁLIS István, CHOLNOKY Jenő, MAKAY Béla könyveiből), köztük id. LÓCZY földtani művéből, illetve a fent említett összefoglaló munkájából. E részeket követi az új eredmények taglalása. E „szembesítés”-ből kiderül, hogy LÓCZY nem csupán a kor nemzetközi színvonalán teljesítette vállalt tudományos feladatait (ez önmagában is dicséretes lenne), hanem számos olyan

megállapítást tett, amelyek egy évszázad múltán is érvényesek, igazak, sőt kérdésselvetései máig hatással vannak a földtudományi kutatásokra. Ha ehhez hozzávesszük egyéb tudósi eredményeit, minden idők egyik legnagyobb magyar geológusai között kell számon tartanunk őt. Ha „a legnagyobb magyar geológus” kifejezés már nem lenne foglalt (SZABÓ József), alighanem az ő neve mellett állna ez a titulus. Egyetértünk BREZSNYÁNSZKY Károllyal, aki egy másik évfordulós megemlékezésben („Hálát adok a sorsnak, hogy megengedte nekem a magyar tudományosságnak becsületet szereznem”. Száz éve hunyt el LÓCZY Lajos geológus és geográfus. Honismeret, XLVIII. 2020. 5. sz. [6–12.] 6.) a következőket írta: „Kiváló tudós, felfedező utazó, egyetemi professzor, intézmények igazgatója, tudományos egyesületek vezetője, eredményes tudományos szervező tevékenysége megismételhetetlen példaként áll az utókor előtt.”

A sok új adatot, megállapítást tartalmazó, gazdagon (térképekkel, rajzokkal, archív és új fényképekkel, köztük az id. LÓCZY-ról elnevezett 15 fosszíliafaj színes fotójával) illusztrált kötet HORVÁTH Ferenc professzor ötlete volt, ő szánta e könyvet a nagy előd emlékének. A szerkesztést elkezdte, de befejezni már nem tudta, mert megakadályozta abban a kegyetlen halál. BABINSZKI Edit HORVÁTH professzor szellemében, egykori tanára, valamint a téma és id. LÓCZY emléke iránti alázattal és szeretettel folytatta és fejezte be a szerkesztés munkáját – véleményünk szerint kitűnően. A műszaki szerkesztés, tipográfia és borító PALOTÁS Klára szakértelmét és ízlését dicséri, a képszerkesztő PIROS Olga volt.

A kiváló és impozáns kötet mind tartalmában, mind küllemében méltó az abban megidézett és az azt megálmodó nagy tudósok emlékéhez!

HÁLA József

Tartalom — Contents

M. TÓTH Tivadar, FISER-NAGY Ágnes, KONDOR Henrietta, MOLNÁR László, SCHUBERT Félix, VARGÁNÉ TÓTH Ilona, ZACHAR Judit: Az Alföld metamorf aljzata: a köztes tömegtől a tarka mozaikig. – <i>The metamorphic basement of the Great Hungarian Plain: from Zwischengebirge towards a variegated mosaic.</i>	3
ZAJZON, Norbert, FEHÉR, Béla, SZAKÁLL, Sándor, KRISTÁLY, Ferenc: Mineralogical mosaics from the Carpathian–Pannonian region 4. – <i>Ásványtani mozaikok a Kárpát–Pannon régióból 4.</i>	27
MOLNÁR Kata, ARADI László Előd, OBBÁGY Gabriella, KÖVÉR Szilvia, FODOR László, BENKÓ Zsolt, SZABÓ Csaba: Szén anyagok maximális átalakulási hőmérsékletének meghatározása Raman-spektroszkópiai mérésekkel: standardizálás és esettanulmány az Aggtelek–Rudabányai-hegységből. – <i>Peak metamorphic temperature determination with Raman spectroscopy of carbonaceous materials: standardization and case study from the Aggtelek–Rudabánya Hills.</i>	37
KONCZ István: A szénhidrogének primer migrációja. – <i>Primary migration of hydrocarbons</i>	
LENKEY, László, MIHÁLYKA, János, PARÓCZI, Petra: Review of geothermal conditions of Hungary. – <i>Magyarország geotermikus viszonyainak áttekintése.</i>	51
Jubileumi szemle:	
SZANYI János, NÁDOR Annamária, MADARÁSZ Tamás: A geotermikus energia kutatása és hasznosítása Magyarországon az elmúlt 150 év tükrében. – <i>150 years of geothermal energy research and utilization in Hungary.</i>	79
Hírek, ismertetések (összeállította CSERNY Tibor)	103

